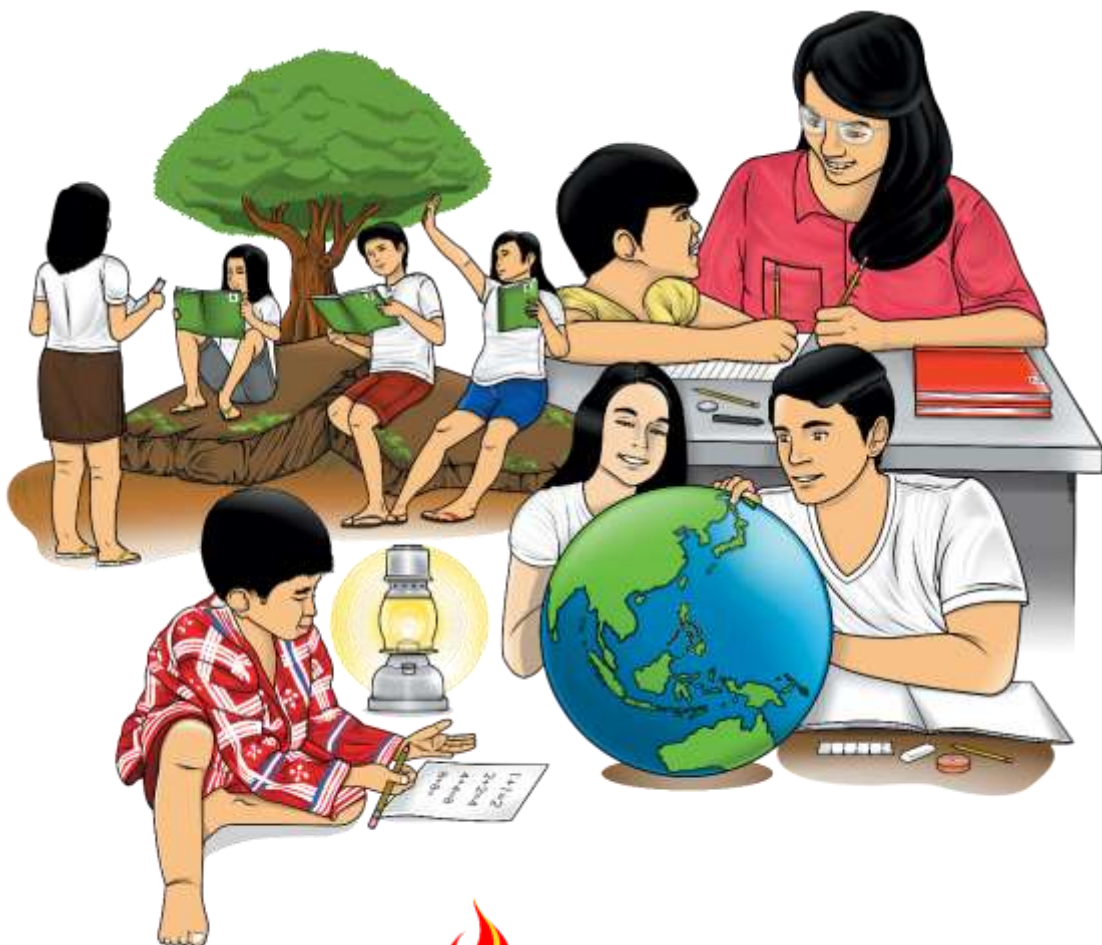

Ikalawang Markahan – Modyul 8

Pagsulat ng Tekstong Naglalahad: Epiko ng Kabisayaan

CO_Q2_Filipino 7_ Module 8

Filipino – Ikapitong Taon
Alternative Delivery Mode

Ikalawang Markahan – Modyul 8: Pagsulat ng Tekstong Naglalahad: Epiko ng Kabisayaan
Unang Edisyon, 2020

Isinasaad sa Batas Republika 8293, Seksiyon 176 na: Hindi maaaring magkaroon ng karapatang-sipi sa anomang akda ang Pamahalaan ng Pilipinas. Gayonpaman, kailangan muna ang pahintulot ng ahensiya o tanggapan ng pamahalaan na naghanda ng akda kung ito ay pagkakakitaan. Kabilang sa mga maaaring gawin ng nasabing ahensiya o tanggapan ay ang pagtakda ng kaukulang bayad.

Ang mga akda (kuwento, seleksiyon, tula, awit, larawan, ngalan ng produkto o brand name, tatak o trademark, palabas sa telebisyon, pelikula, atbp.) na ginamit sa modyul na ito ay nagtataglay ng karapatang-ari ng mga iyon. Pinagsumikapang matunton ang mga ito upang makuha ang pahintulot sa paggamit ng materyales. Hindi inaangkin ng mga tagapaglathala at mga may-akda ang karapatang-aring iyon. Ang anomang gamit maliban sa modyul na ito ay kinakailangan ng pahintulot mula sa mga orihinal na may-akda ng mga ito.

Walang anomang parte ng materyales na ito ang maaaring kopyahin o ilimbag sa anomang paraan nang walang pahintulot sa Kagawaran.

Inilathala ng Kagawaran ng Edukasyon

Kalihim: Leonor Magtolis Briones

Pangalawang Kalihim: Diosdado M. San Antonio

Bumuo sa Pagsusulat ng Modyul

Manunulat:	MARIETTA P. DELIMA
Editor:	LELITA A. LAGUDA
Tagasuri:	MA. NILA FUENTEELLA/ VIRGILINA CABAYLO
Tagaguhit:	LHRYN T. JARANILLA
Tagalapat:	GUINEVIER T. ALLOSO
Tagapamahala:	ALLAN G. FARNAZO
	GILBERT B. BARRERA
	ARTURO D. TINGSON, JR.
	PETER VAN C. ANG-UG
	JULIET F. LASTIMOSA
	SALLY A. PALOMO
	GREGORIO O. RUALES

Inilimbag sa Pilipinas ng _____

Department of Education – Region XII

Office Address: Department of Education – Region XII

Office Address: Regional Center, Brgy. Carpenter Hill, City of Koronadal

Telefax: (083) 2288825/ (083) 2281893

Email Address: depedroxii.org Email: region12@deped.gov.ph

Paunang Salita

Ang Self-Learning Module o SLM na ito ay maingat na inihanda para sa ating mag-aaral sa kanilang pag-aaral sa tahanan. Binubuo ito ng iba't ibang bahagi na gagabay sa kanila upang maunawaan ang bawat aralin at malinang ang mga kasanayang itinakda ng kurikulum.

Ang modyul na ito ay may inilaang Gabay sa Guro/Tagapagdaloy na naglalaman ng mga paalala, pantulong o estratehiyang magagamit ng mga magulang o kung sinumang gagabay at tutulong sa pag-aaral ng mga mag-aaral sa kani-kanilang tahanan.

Ito ay may kalakip na paunang pagsusulit upang masukat ang nalalaman ng mag-aaral na may kinalaman sa inihandang aralin. Ito ang magsasabi kung kailangan niya ng ibayong tulong mula sa tagapagdaloy o sa guro. Mayroon ding pagsusulit sa bawat pagtatapos ng aralin upang masukat naman ang natutuhan. May susi ng pagwawasto upang makita kung tama o mali ang mga sagot sa bawat gawain at pagsusulit. Inaasahan namin na magiging matapat ang bawat isa sa paggamit nito.

Pinapaalalahanan din ang mga mag-aaral na ingatan ang SLM na ito upang magamit pa ng ibang mangangailangan. Huwag susulatan o mamarkahan ang anumang bahagi ng modyul. Gumamit lamang ng hiwalay na papel sa pagsagot sa mga pagsasanay.

Hinihikayat ang mga mag-aaral na makipag-ugnayan agad sa kanilang guro kung sila ay makararanas ng suliranin sa pag-unawa sa mga aralin at paggamit ng SLM na ito.

Sa pamamagitan ng modyul na ito at sa tulong ng ating mga tagapagdaloy, umaasa kami na matututo ang ating mag-aaral kahit wala sila sa paaralan

Alamin

Ano ang nakapaloob sa Modyul na ito?

Ito ang ikalawang modyul sa Filipino sa Ikapitong baitang. Sisimulan mo ang modyul na ito sa pagsuri sa sariling pananaw at kaalaman tungkol sa gitnang bahagi ng Pilipinas, ang Visayas.

Naisusulat ang isang tekstong naglalahad tungkol sa pagpapahalaga ng mga taga-Bisayas sa kanilang kinagisnang kultura. (F7PU-11g-h-10)

Pagkatapos ng mga Gawain ay inaasahang makamit mo ang mga sumusunod na layunin.

1. Naitatala ang mga pangyayaring naglalahad sa pagpapahalaga ng mga taga-Bisaya sa kinagisnang kultura.
2. Nasusuri ang mga kinagisnang kultura ng mga taga-Bisayas.

Ang Visayas o Kabisayaan (sa Bisaya: Kabisay-an), tinagurian ding Gitnang Pilipinas, ay isa sa tatlong pangunahing pangkat ng mga pulo sa Pilipinas kabilang ang Luzon at Mindanao. Binubuo ito ng mga kapuluan, pangunahin ang mga pulong pumapalibot sa Dagat Kabisayaan, bagaman itinuturing na ang Kabisayaan ang pinakadulong hilagang bahagi ng Dagat Sulu. Ang Visayas ay matatagpuan sa Timog Silangang Asya. Ang mga pangunahing pulo ng Visayas ay Bohol, Cavite, Masbate, Negros, Panay, Samar, Pulo ng Camotes at Pulo ng Mactan. Lawak ng lupain ng Visayas 61,077km. Ang kabiserang lungsod nito ay Lungsod ng Cebu. Ang mga pangkat etniko sa Visayas ay ang mga Bisaya, Aklanon, Boholano/ Bol-anon, Caluyanon, Capiznon, Cebuano, Eskaya, Hiligaynon, karay-a, Masbateno, Rombomanon, Waray, Ati.

Sa Modyul 2, mababasa ang ilang akdang pampanitikan ng Visayas tulad ng kuwentong bayan, pabula, epiko, maikling kuwento at dula. Ang ating bibigyan ng tuon ay ang akdang pampanitikan na **Epiko**.

Sa araw na ito ay tatalakayin natin ang isang akdang pampanitikan, ang epiko na **Hinilawod**. Hihimayin ito upang makilala ang pangunahing tauhan sa epiko. Huhubugin din ang iyong kasanayan sa paggamit ng pang-ugnay sa paglalahad o pagsasalaysay sa epikong nasaliksik.

Halina't tuklasin natin ang dapat nating matutuhan sa modyul na ito.

PAKSA: Pagsulat ng Tekstong Naglalahad

Lunsaran: Epiko ng Kabisayaan (Hinilawod: Ang Pakikipagsapalaran ni Labaw Donggon)

Magandang araw muli. Kumusta ka na?

Subukin

Bago ka magpatuloy, sagutin mo muna ang mga sumusunod na katanungan. Tatayahin ang iyong kaalaman sa paksang tatalakayin. Isulat sa iyong sagutang papel ang titik o wastong sagot sa bawat bilang.

1. Ang epiko na Hinilawod ay nagmula sa _____.
A. ilog ng Halawod
B. kapatagan ng Halawod
C. kagubatan ng Halawod
D. karagatan ng Halawod
2. Ito ay isang mahabang tula mula sa makalumang paraan ng pananalita. Karaniwan na ang tema nito ay makabayan o sa kasaysayan, maaaring kaganapan o isang dakilang tao na nabuhay.
A. tula
B. kwentong Bayan
C. epiko
D. maikling Kwento
3. Ito ay kabuuan ng mga tradisyon ng isang grupo ng tao o komunidad na nagpasalin-salin.
A. alamat
B. kultura
C. panitikan
D. maikling kwento
4. Nagalit ang ibang manliligaw ni Alunsina sa naging desisyon nitong pagpapakasal kay Datu Paubari kaya't ginantihan nila ang mag-asawa sa pamamagitan ng _____.
A. sunog
B. lindol
C. pagguho ng lupa
D. baha
5. Paano pinahahalagahan ng mga taga-Bisayas ang kanilang mga magulang?
A. sa pamamagitan ng paggalang at pag-alaga sa kanila pagdating ng katandaan.
B. sa pamamagitan ng pagbigay ng lahat ng gusto nila.
C. sa pamamagitan ng pagbibigay ng pera.
D. sa pamamagitan ng pagdala sa kanila sa mga lugar na gusto nilang pupuntahan.
6. Isa sa mga tradisyong inilahad sa akda ay ang pagbebendisyon ng isang iginagalang na pari sa mga bagong silang na sanggol. Ano raw ang maidudulot ng ritwal na iyon sa sanggol?
A. malaking kayamanan
B. mabuting kalusugan
C. matipuno at makisig na anyo
D. magara at malaking pal

7. Madaling mahumaling si Labaw Donggon sa magagandang mga babae. Nagkaroon na siya ng dalawang asawa ngunit nabalitaan niya ang gandang taglay ni Nagmalitong Yawa Sinagmalang Diwata. Sa ikatlong pagkakataon, ninais muli ni Labaw Donggon na mapangasawa ang nasabing diwata subalit hindi siya nagtagumpay. Ano ang dahilan?
- A. ayaw sa kanya ng babae C. pinigilan sila ng magulang ng babae
B. may asawa na ang babae D. tutol ang kaniyang pamilya sa babae
8. Alin ang sitwasyong nagpapakita ng mensahe ng epikong tinalakay?
- A. Iniwan niya ang kanyang mag-ina dahil sa ibang babae. Pagkatapos ng ilang taon, nagbalik siya sa kanyang pamilya at humingi ng tawad. Muling siyang tinanggap ng kanyang asawa at anak.
B. Si Leslie ay mabuting kaibigan ngunit walang respeto sa kanyang mga magulang.
C. Mas minabuti nina Grace na dalhin sa Home for the Aged ang inang matanda na sapagkat abala sila sa trabaho.
D. Nagtatrabaho sa ibang bansa ang mga magulang ni Ria upang ibigay ang kanyang mga pangangailangan. Lingid sa kaalaman ng mga magulang, winawaldas lamang niya ang perang ipinadadala sa kanyang mga luho.
9. Saan galing ang salitang Hinilawod ayon sa epiko?
- A. Ang salitang Hinilawod ay mula sa salitang ugat na hinila.
B. Ang salitang Hinilawod ay mula sa salitang Halawod dahil ang tagpuan ng epiko ay sa ilog ng Halawod.
C. May gitlaping -in ang salita.
D. Ang salitang Hinilawod ay mula sa salitang Griyego na halawos.
10. Pinili ni diwatang Alunsina na mapangasawa si Datu Paubari na isang____.
- A. mortal B. diyos C. siyokoy D. engkanto

Aralin

1

Epiko ng Hinilawod: Ang Pakikipagsapalaran ni Labaw Donggon

A. PANITIKAN: Hinilawod
Ang Pakikipagsapalaran ni Labaw Donggon

B. WIKA AT GRAMATIKA: Mga Pang-ugnay sa Paglalahad

Pinakamahalagang Kasanayan sa Pampagkatuto:

Natutukoy ang mahahalagang detalye sa napakinggang tekstong tungkol sa kabisayaan.

F7PU-11g-h-10

Naisusulat ang isang tekstong naglalahad tungkol sa pagpahalaga ng mga taga-Bisayas sa kinagisnang kultura.

Balikan

Anong natutuhan mo?

Naging madali, o mahirap ba sa'yo ang bahaging SUBUKIN? Huwag mag-alala, paunang pagsubok lamang iyan. Higit mong matututuhan aang aralin sa iyong pagpapatuloy.

Mga Tala para sa Guro

1. Una sa lahat, ingatan mo ang modyul na ito. Iwasang madumihan at mapunit. Gumamit ng sagutang papel. (*Intermediate paper/ yellow paper*)
2. Sagutan mo ang bahaging SUBUKIN. Ito ang unang hakbang upang masukat at matiyak ang dati mo nang kaalaman sa paksang natalakay na sa ibang baitang. Iwawasto ito ng guro. **Huwag mag-alala kung mababa ang iyong makuha.**
3. Basahin at unawaing mabuti ang mga teksto sa TUKLASIN at sagutan ang mga gawain sa SURIIN at PAGYAMANIN. Buuin ang natutuhan sa ISAISIP at bumuo ng sariling kaalaman sa ISAGAWA.
4. Sagutin muli ang TAYAHIN at isagawa ang KARAGDAGANG GAWAIN.

Tuklasin

May alam ka bang kuwento na may kinalaman sa iyong bayan? Kung mayroon man, mas mabuti, pero kung wala naman ayos lang. Para sa iyo ang araling ito.

Basahin ang akda sa ibaba at unawaing mabuti ang mga pangyayari. Bago mo basahin ay sagutin mo muna ang mga tanong sa bahaging/gawaing ito.

Kaibigan, mayroon akong ilang larawan ng mga bayani o *Superheroes* mula sa ating bansa. Pagmasdan ang larawan. Sagutin ang mga tanong sa ibaba.

Mga Gabay na Tanong:

- Pamilyar ba sa inyo ang mga ipinakitang *Superheroes*? Ano-ano ang kanilang mga katangian? Magbigay ng ilang mga detalye tungkol sa kanila.
- Paano ba nasasabi na ang isang tauhan ay isang superhero o bayani sa pelikula man o sa mga akdang pampanitikan?

Tunay na ikaw ay mahusay, Kaibigan! Mahusay mong nasagutan ang mga gabay na tanong na may kaugnayan sa ating tatalakayin ngayong araw!

Halina't dumako naman tayo sa susunod na gawain!

A. Pagpapalawak ng Talasalitaan

Panuto: Tukuyin ang **kasingkahulugan** ng mga salitang nakadiin ayon sa pagkakagamit nito sa pangungusap. Isulat ang tamang sagot sa sagutang papel.

1. **Bumalik** si Labaw Donggon sa kanilang tahanan.
A. umuwi C. uminom
B. umalis D. tumakas
2. Bumalik ang mga residente sa kanilang lugar nang **napawi** na ang baha.
A. humupa C. nawala
B. huminto D. itinulak
3. Si Mayette ay may **taglay** na kabaitan sa kaniyang kapwa.
A. angkin C. bansag
B. tanyag D. lihis
4. **Pinalayas** ni Annie ang kaniyang kasambahay sapagkat ito ay nangungupit.
A. pinalaya C. ipinagtabuyan
B. pinalakad D. isiniwalat
5. Nagkaroon ng mababait at masasayahing anak ang **magkabiyak** na si Marietta at Efren.
A. mag-asawa C. magkatropa
B. magkaibigan D. mag-ina

Handa ka na ba sa susunod na gawain? Halina at iyong basahin ang Epiko ng Kabisayaan ang Hinilawod: Ang Pakikipagsapalaran ni Labaw Donggon

Bago mo basahin ang teksto may tanong na dapat mong pagnilayan.

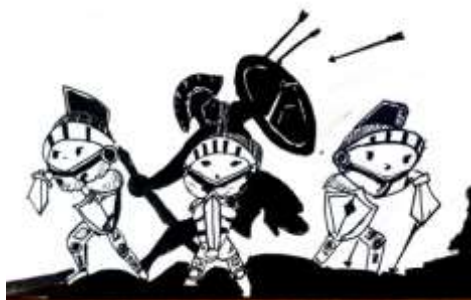
Paano ipinakita ng mga taga-Bisayas ang pagpapahalaga sa kanilang kinagisnang kultura? Sa paanong paraan nilusong ni Labaw Donggon ang lahat ng hamon ng buhay sa kaniyang pakikipagsapalaran? Paano niya ipinakita sa teksto ang pagmamahal sa kaniyang pamilya?

HINILAWOD:

ANG PAKIKIPAGSAPALARAN NI LABAW DONGGON (Epiko ng mga Bisaya)

Ang Pag-iibigan nina Diwang Alunsina at Datu Paubari

Ipinag-utos ni Kaptan, ang hari ng mga diyos at diyosa na ang magandang diwang si Alunsina ay ikasal pagsapit niya sa edad ng pagdadalaga. Maraming makikisig na diyosa sa iba't ibang bahagi ng daigdig ang naghangad sa

kanyang kamay subalit silang lahat ay nabigo dahil si Alunsina ay umibig at nagpakasal sa isang mortal na si Datu Paubari, ang pinuno ng Halawod.

Dahil dito'y nagalit ang mga manliligaw ni Alunsina at nagkaisa silang gantihan ang bagong kasal. Binalak nilang sirain ang Halawod sa pamamagitan ng isang malaking baha. Mabuti na lamang at nalaman ni Suklang Malayon, kapatid ni Alunsina ang maitim na balak ng mga nabigong manliligaw kaya't ang magkabiyaq ay nakatakas patungo sa isang mataas na lugar kaya't sila'y nakaligtas sa baha. Bumalik lang sila nang napawi na ang baha. Tahimik silang nanirahan sa bukana ng Ilog Halawod.

Pagkalipas ng ilang buwan ay nagsilang ng tatlong malulusog na sanggol na lalaki si Alunsina. Labis-labis ang kaligayahan ng mag-asawa sa pagdating ng kanilang mumunting biyaya. Pinangalanan nilang Labaw Donggon, Humadapnon, at Dumalapdap ang tatlong sanggol. Ipinatawag nila agad si Bungot-Banwa, ang iginagalang na pari ng kanilang lahi upang isagawa ang ritwal na magdudulot ng mabuting kalusugan sa tatlo. Nagsunog si Bungot-Banwa ng talbos ng halamang alanghiran na sinamahan niya ng kamangyan at saka inialay sa isang altar. Pagkatapos ay binuksan niya ang bintana at sa pagpasok ng malamig na hangin mula sa hilaga, ang tatlong sanggol ay biglang naging malalakas at makikisig na Sa tatlong magkakapatid, si Labaw Donggon ang nagpakita ng interes sa magandang babae. Nang marinig niyang may isang magandang babaeng nagngangalang Angoy Ginbitinan mula sa bayan ng Handug ay nagpaalam agad siya sa ina upang hanapin ang dalaga. Pagkalipas ng ilang araw na paglalakbay sa mga kapatagan, kabundukan, at mga lambak ay narating din niya ang Handug. Kinausap niya ang ama ng dalaga upang hingin ang kamay ng anak. Sinabi ng ama na papayag lamang siyang makasal ang anak na si Angoy Ginbitinan kay Labaw Donggon kung mapapatay niya ang halimaw na si Manalintad. Agad pinuntahan ni Labaw Donggon ang halimaw at nakipaglaban siya rito. Napatay niya ang halimaw at ibinigay ang pinutol na buntot nito sa ama ni Angoy Ginbitinan bilang patunay ng kanyang tagumpay. Ikinatuwa ito ng ama kaya't pumayag siyang ipakasal ang anak kay Labaw Donggon. Pagkatapos ng kasal ay naglakbay ang dalawa pabalik sa tahanan nina Labaw Donggon.

Ang Pakikipagsapalaran ng Panganay na si Labaw Donggon

Sa kanilang paglalakbay ay may nakasalubong silang mga binata na nag-uusap-usap tungkol sa isang napakagandang dalagang nagngangalang Abyang Durunuun na nakatira sa Tarambang Burok. Narinig niya mula sa usapan ng mga binata na sila'y papunta sa tirahan ng dalaga upang manligaw sa kanya. Naging interesado sa narinig si Labaw Donggon kaya naman pagkalipas lang ng ilang linggong pagsasama ay inihabilin niya ang bagong asawa sa inang si Alunsina at siya'y naglakbay na patungo sa Tarambang Burok upang suyuin si Abyang Durunuun.

Subalit hindi pa roon nagtapos ang kanyang paghahanap ng mapapangasawa sapagkat pagkalipas ng ilang panahon nabalitaan na naman niyang may isa pang napakagandang babae, si Nagmalitong Yawa Sinagmaling Diwata na asawa ni Burong Saragnayan, ang diyos ng kadiliman. Nais din niyang mapangasawa ito. Sinabi ni Donggon ang kanyang balak sa dalawang asawa. Ayaw man nila ay wala silang nagawa. Sumakay si Labaw Donggon sa isang *inagta* o itim na bangka at naglayag sa malalawak na karagatan patungong Gadlun. Naglakbay rin siya sa

malalayong kalupaan at sa mga batuhan hanggang sa marating niya ang Tulogmatian, ang tahanan ni Buyong Saragnayan. Agad siyang hinarap ni Saragnayan at tinanong kung ano ang kaniyang kailangan. Sinabi niyang gusto niyang mapangasawa si Nagmalitong Yawa Sinagmaling Diwata. Pinagtawanan ng Diyos ng kadiliman si Labaw Donggon at sinabing imposible ang hinahangad nito dahil asawa na niya ang diwata.

Subalit hindi basta sumuko si Labaw Donggon. Hinamon niya sa isang labanan si Saragnayan at sila'y naglaban sa loob ng maraming taon. Inilubog ni Labaw Donggon ang ulo ni Saragnayan sa tubig sa loob nitong taon subalit hindi pa rin niya napatay ang Diyos ng Kadiliman. Binayo niya ng binayo subalit hindi rin niya ito nagapi. Sa pamamagitan ng pamlang o anting-anting ni Saragnayan ay natalo niya ang noo'y nanghihina at pagod na pagod nang si Labaw Donggon. Ibinilanggo niya si Labaw Donggon sa isang kulungan sa ilalim ng kanyang tahanan. Samantala, kapwa nanganak ang dalawang asawa ni Labaw Donggon. Parehong lalaki ang naging anak nila. Ang anak ni Angoy Ginbitinan ay tinawag niyang Asu Mangga samantalang ang anak ni Abyang Durunuun ay pinangalanang Abyang Banugon. Nakapagsalita at nakatindig agad ang mga bata. Hinanap nila kapwa ang kanilang ama.

Sa kanilang paghahanap ay nagkasalubong ang magkapatid sa karagatan. Naglalakad sa ibabaw ng tubig si Baranugon at lulan naman ng bangka si Asu Mangga. Napag-alaman nilang kapwa nila hinahanap ang amang mahilig sa magagandang babae. Naglakbay sila patungong Tulogmatian kung saan nila nalaman ang ginawa ni Saragnayan sa kanilang ama. Sinabihan nila itong pakawalan ang kanilang ama. Pinagtawanan lamang ni Saragnayan ang sinabi ng mga anak ni Labaw Donggon kaya't hinamon siya ng mga ito sa isang labanan. Buong tapang na nakipaglaban ang magkapatid kay Saragnayan.

Ngunit napakahusay ni Saragnayan kaya't hindi nila ito matalo-talo. Bumalik si Baraugin sa kanilang lolang si Abyang Alunsina upang sumangguni. Dito niya nalaman ang kapangyarihan pala ni Saragnayan ay nakatago sa isang baboy-ramo. Mapapatay lamang daw si Saragnayan kapag napatay ang baboy-ramong kinatatagan ng kanyang hininga. Sa tulong ng taglay nilang anting-anting ay natagpuan at napatay ng magkapatid ang baboy-ramo. Sa pagkamatay ng baboy-ramo ay nanghina si Saragnayan kaya't madali na siyang napatay ng palaso ni Baranugon. Gayunma'y hindi rin nila nakita ang ama sa bilangguan nito. Maging ang mga tiyo nilang sina Humadapnon at Dumalapdap ay tumulong na paghahanap, natagpuan din nila ang ama sa loob ng isang lambat na nasa may pampang malapit sa bahay ng asawa ni Saragnayan.

Subalit wala na ang kakisigan at kagitingan ni Labaw Donggon. Nawala ito dahil sa matagal na pagkakakulong nang labis na paghahangad sa magaganda, kahit na may asawa nang babae. Naibalik ng magkapatid sa kanilang tahanan si Donggon subalit hindi pa rin nawala ang pagnanais nitong makahanap pang muli ng magandang mapapangasawa. Ikinagalit ito ng kanyang dalawang asawa subalit ipinaliwanag niyang pantay-pantay ang gagawin niyang pagmamahal sa kanyang mga asawa. Ipinagdasal ng dalawang babaeng nagmamahal sa kanya na muling lumakas si Donggon. Hindi nga nagtagal ay muling nagbalik ang kakisigan at lakas ni Labaw Donggon.

Suriin

Handa ka na bang sagutin ang mga tanong matapos basahin ang kuwento? Tara na, sagutin mo na!

1. Ano-ano ang katangian ng pangunahing tauhan sa binasa? Paano mo ilalarawan ang pangunahing tauhan sa binasa.
2. Ano ang naging kahinaan ni Labaw Donggon? Paano iyon nakaapekto sa kaniyang pamilya?
3. Kung ikaw ang isa sa mga asawa ni Labaw Donggon, ano ang gagawin mo sa pagiging mahilig ng iyong asawa sa magagandang babae?
4. Paano nakaimpluwensiya ang kultura sa Kabisayaan sa kanilang mga akdang pampanitikan tulad ng epikong binasa?
5. Naipakita ni Baranugon at Asu Mangga ang pagdadamay at pagmamahalan. Sa inyong pamilya, paano naipakikita ang mga pagpapahalagang nabanggit?

Balikan ang Pagnilayan:

Paano ipinakita ng mga taga-Bisayas ang pagpapahalaga sa kanilang kinagisnang kultura? Sa paanong paraan nilusong ni Labaw Donggon ang lahat ng hamon ng buhay sa kaniyang pakikipagsapalaran? Paano niya ipinakita sa teksto ang pagmamahal sa kaniyang pamilya?

Ang galing! Nasagot mo ang ilang katanungan mula sa akdang iyong nabasa. Tunay na naunawaan mo nga ang iyong binasa.

Alamin:

Sa iyong pagbasa ng Epiko ng Kabisayaan, sa mga pangyayari, sitwasyong binaggit, ikaw ay naatasang ilarawan at ibigay ang pagkakasunod-sunod ng mga pangyayari gamit ang mga pang-ugnay sa paglalahad. Gusto mong malaman kung ano ang ibig sabihin ng epiko at pang-ugnay? Tara!

Epiko-isang mahabang tulang pasalaysay mula sa makalumang paraan ng pananalita. Karaniwan na ang tema ng Epiko ay makabayan o sa kasaysayan, maaaring pangyayari o isang dakilang tao na nabuhay. Ang salitang Epiko ay nagmula sa salitang Griyego na “epos” na nangangahulugang awit, salita o istorya. Sa ngayon, ito’y tumutukoy sa pasalaysay na kabayanihan.

Kultura- Ito ay kabuuan ng mga tradisyon ng isang grupo ng tao o komunidad na nagpasalin-salin. Sa karanasan ng Pilipinas, ito ay pinaghalong mga tradisyon, paniniwala, at pamumuhay ng mga katutubong Pilipino at impluwensiya ng mga dayuhang sumakop sa bansa.

Ang mga awit, sining, kasabihan, kagamitan, at mga selebrasyon ay ilan rin sa mga bagay-bagay na bahagi ng tinatawag natin na “**kultura**”. Ang lahat ng lugar sa mundo ay may kani-kanilang kultura. Ito ang nag sisilbing pagkakakilanlan ng isang lugar.

Karagdagang *Pagyamanin* Kaalaman:

Ang Paglalahad ay karaniwang paraang ginagawa ng tao para maipaliwanag, mailarawan at makapagbigay impormasyon tungkol sa kaniyang mga karanasan, ideya o paninindigan ukol sa isang paksa. Ang mga salitang hudyat sa paglalahad ay nagbibigay linaw sa mga salitang mahihirap na bahagi ng teksto at naghuhudyat ng pagkasunod-sunod na pangyayari. May tatlong uri ng tungkulin ang mga pananda.

Una ay naghuhudyat ng pagkakasunod-sunod ng mga pangyayari at ito'y ginagamitan ng mga salitang; **tulad ng, pagkatapos, saka, samantala** at **sumunod na araw**.

Ikalawa ay naghuhudyat ng paraan ng pagkakabuo ng diskurso. Halimbawa:

- a. Sunod sunod na pangyayari:** una, sunod, bilang pagtatapos
- b. Pagbabagong lahad:** sa ibang salita, sa madaling sabi, kung iisipin
- c. Pagtitiyak:** katulad, tulad ng sumusunod
- d. Paghahalimbawa:** mailalarawan sa pamagitan ng kuwit, bilang halimbawa
- e. Paglalahat/konklusyon:** bilang paglalahat, bilang pagtatapos, kaya, dahil doon, bunga nito, samakatuwid
- f. Pagbibigay pokus:** bigyang pansin ang, nagsimula, tungkol sa, magsisimula ako sa
- g. Pagpapatotoo:** Sa katunayan
- h. Pagdaragdag:** Bukod doon
- i. Paghahambing:** Sa kabilang dako, Sa kabilang banda

Ikatlo ay ang paghuhudyat ng paraan ng may akda
Halimbawa: **Sa aking palagay, kung ako ang tatanungnin, subalit, kung, bagama't**

A. Pagsasanay

Panuto: Isulat ang pagpapahalaga ng mga taga-Bisayas sa kanilang kinasgisnang kultura at tradisyon batay sa kanilang mga kaugalian. Gamitin ang pamatayan sa pagmamarka sa ibaba.

Kilala ang mga Pilipino sa tradisyong pagmamano at pagmamahal sa magulang. Marunong ding lumingon sa pinanggalingan ang mga Pilipino kung ano o sino ang kanilang pinagmulan.

1. Paano pinahahalagahan ng mga taga-Bisayas ang kanilang mga magulang?

Sa tradisyon ng Kabisayaan, sila ay may kaniya-kaniyang ritwal na isinasagawa upang makamit ang inaasam.

Ano-anong ritwal o paniniwala mayroon ang kanilang kultura na masasalamatin sa epikong binasa?

Ang kultura nating mga Pilipino lalong-lalo na ng mga taga-Bisayas ay nananatili dahil naipapasa ito sa mga henerasyon sa paraang pasalindila, pasulat at paglimbag ng mga akda.

Ano-anong bahagi ng kanilang kultura ang nananatili at isinasagawa pa rin hanggang ngayon?

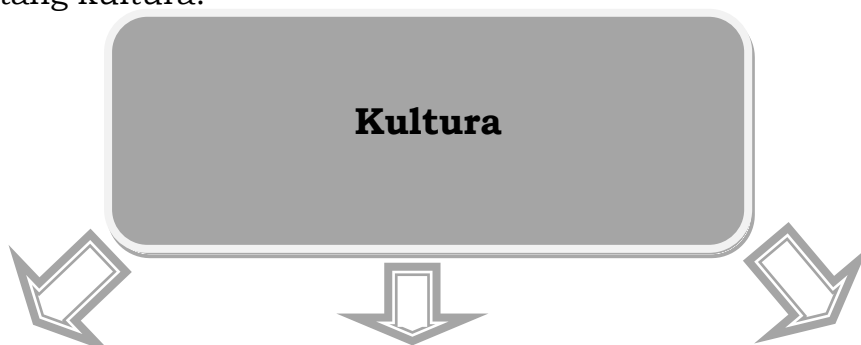
Pamantayan

Paraan at kaayusan ng paglalahad-----	10
Naipakita ang pagpapahalaga ng mga taga-Bisayas sa kanilang kinagisnang kultura-----	10
Mekaniks sa pagsulat (tamang bantas, gamit ng maliit/malaking titik, baybay at iba pa)-----	5
Kalinisan ng gawa-----	5
	30

Isaisip

A. Panuto: Isulat sa loob ng kahon ang mga salitang may kaugnayan sa salitang kultura.

Ang _____ ay isang mahabang tulang pasalaysay mula sa makalumang paraan ng pananalita. Karaniwan na ang tema ng Epiko ay _____ o sa kasaysayan, maaaring kaganapan o isang _____ na nabuhay. Ang salitang Epiko ay nagmula sa salitang Griyego na _____ na nangangahulugang awit, salita o estorya. Sa ngayon, ito'y tumutukoy sa _____ na kabayanihan.

epos	pasalaysay	dakilang tao
Epiko		makabayan

C. Panuto: Ayusin ang mga ginulong salita upang mabuo ang pangkalahatang konsepto ng aralin. (**Kultura**)

**Ito ay ang tradisyon ng isang grupo ng mga
ng tao o komyunidad pagsalin-salin**

Sagot:

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There is no handwriting or other markings on the paper.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There is a margin at the top, and the paper is otherwise blank.

Paraan at kaayusan ng paglalahad-----	10
Naipakita ang pagpapahalaga ng mga taga-Bisayas sa kanilang kinagisnang kultura-----	10
Mekaniks sa pagsulat (tamang bantas, gamit ng maliit/malaking titik, baybay at iba pa)-----	5
Kalinisan ng gawa-----	<u>5</u>
	30

Sagutan mo...

Panuto: Tayahin ang iyong kaalaman sa paksang tinalakay. Isulat sa iyong sagutang papel ang titik o wastong sagot sa bawat bilang.

1. Ang epiko na Hinilawod ay nagmula sa _____.
A. ilog ng Halawod
B. kapatagan ng Halawod
C. kagubatan ng Halawod
D. karagatan ng Halawod
2. Saan galing ang salitang Hinilawod ayon sa epiko?
A. Ang salitang Hinilawod ay mula sa salitang ugat na hinila.
B. Ang salitang Hinilawod ay mula sa salitang Halawod dahil ang tagpuan ng epiko ay sa ilog ng Halawod.
C. May gitlaping -in ang salita.
D. Ang salitang Hinilawod ay mula sa salitang Griyego na halawos.
3. Isa sa mga tradisyong inilahad sa akda ay ang pagbebendisyon ng isang iginagalang na pari sa mga bagong silang na sanggol. Ano raw ang maidudulot ng ritwal na iyon sa sanggol?
A. malaking kayamanan
B. mabuting kalusugan
C. matipuno at makisig na anyo
D. magara at malaking palasyo
4. Madaling mahumaling si Labaw Donggon sa magagandang mga babae. Nagkaroon na siya ng dalawang asawa ngunit nabalitaan niya ang gandang taglay ni Nagmalitong Yawa Sinagmalang Diwata. Sa ikatlong pagkakataon, ninais muli ni Labaw Donggon na mapangasawa ang nasabing diwata subalit hindi siya nagtagumpay. Ano ang dahilan?
A. ayaw sa kanya ng babae
B. may asawa na ang babae
C. pinigilan sila ng magulang ng babae
D. tutol ang kaniyang pamilya sa babae
5. Alin ang sitwasyong nagpapakita ng mensahe ng epikong tinalakay?
A. Iniwan niya ang kanyang mag-ina dahil sa iba. Pagkatapos ng ilang taon, nagbalik siya sa kanyang pamilya at humingi ng tawad. Muling siyang tinanggap ng kanyang asawa at anak.
B. Si Leslie ay mabuting kaibigan ngunit walang respeto sa kanyang mga magulang.
C. Mas minabuti nina Grace na dalhin sa Home for the Aged ang inang matanda na sapagkat abala sila sa trabaho.
D. Nagtatrabaho sa ibang bansa ang mga magulang ni Ria upang ibigay ang kanyang mga pangangailangan. Lingid sa kaalaman ng mga magulang, winawaldas lamang niya ang perang ipinadadala sa kanyang mga luho.
6. Nagalit ang ibang manliligaw ni Alunsina sa naging desisyon nitong pagpapakasal kay Datu Paubari kaya't ginantihan nila ang mag-asawa sa pamamagitan ng _____.
A. sunog
B. lindol
C. pagguho ng lupa
D. baha
7. Ito ay isang mahabang tula mula sa makalumang paraan ng pananalita. Karaniwang ang tema nito ay makabayan o kasaysayan, maaaring kaganapan sa isang dakilang tao na nabuhay.
A. Tula
B. Kwentong Bayan
C. Epiko
D. Maikling Kwento

8. Ito ay kabuuan ng mga tradisyon ng isang grupo ng tao o komunidad na nagpasalin-salin.
 A. alamat B. kultura C. panitikan D. maikling kwento
9. Pinili ni diwang Alunsina na mapangasawa si Datu Paubari na isang.....
 A. mortal B. diyos C. siyokoy D. engkanto
10. Paano pinahahalagahan ng mga taga-bisayas ang kanilang mga magulang?
 A. sa pamamagitan ng paggalang at pag-alaga sa kanila pagdating ng katandaan.
 B. sa pamamagitan ng pagbigay ng lahat ng gusto nila.
 C. sa pamamagitan ng pagbibigay ng pera.
 D. sa pamamagitan ng pagdala sa kanila sa mga lugar na gusto nilang pupuntahan.

Binabati Kita! Natapos mo na ang unang aralin.

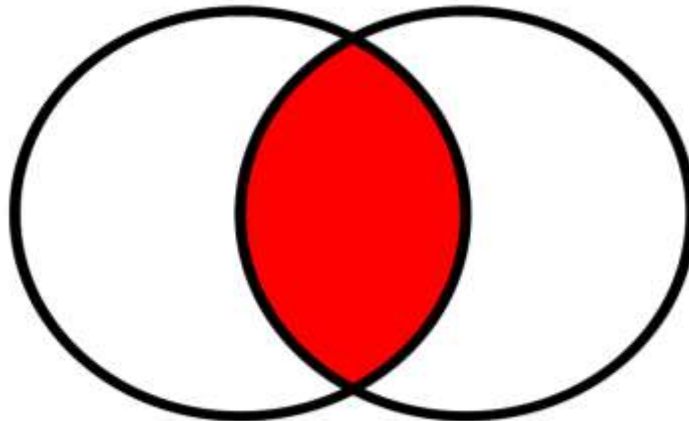

Karagdagang Gawain

Magsaliksik ng isang epiko na magkahawig sa epikong ating tinalakay. Itala ang pagkakatulad at pagkakaiba gamit ang *Venn Diagram*.

Epikong tinalakay

Epikong sinaliksik

Pamantayan

Paraan at kaayusan ng paglalahad-----	10
Naipakita ang pagpapahalaga ng mga taga-Bisayas sa kanilang kinagisnang kultura-----	10
Mekaniks sa pagsulat (tamang bantas, gamit ng maliit/malaking titik, baybay at iba pa)	5
Kalinisan ng gawa-----	5
	30

Susi sa Pagwawasto

Tayahin

1. B
2. B
3. B
4. B
5. A
6. D
7. C
8. B
9. A
10. A

Pagpapalawak ng Talasalitaan

1. A
2. A
3. A
4. C
5. A

Subukin

1. B
2. D
3. B
4. D
5. A
6. B
7. B
8. A
9. B
10. A

Isaisip

B.

1. Epiko
2. makabayan
3. dakilang tao
4. epos
5. pasalay say

C.

Ito ay ang pagsalin-salin ng mga tradisyon ng isang grupo ng tao o komyunidad.

Sanggunian

Kagawaran ng Edukasyon. Filipino I. Talasalitaan. Pahina 48-49

Kagawaran ng Edukasyon. Filipino I. Pinagymang Pluma: 211-228

Kagawaran ng Edukasyon. Pinagymang Pluma 7 ni Elma M Dayag et. Al

Labaw Donggon [retrieved online] https://www.youtube.com/watch?v=_JLpsBh6DBQ

Visayan Culture [retrieved online] o

Kagawaran ng Edukasyon. Pinagymang Pluma 7 ni Elma M Dayag et. Al

*Asignatura na Filipino(2017). Hinilawod: Epiko ng mga Bisaya [retrieved online
<http://filipinoforfilipinos.blogspot.com/2017/11/hinilawod-epiko-ng-mga-bisaya.html>*

*Ortiz, A. (2017). Ang Pagkatuklas ng Epiko ng Hinilawod [retrieved online]
[https://allanalmosaortiz.wixsite.com/myportfolio/blog/author/Allan-a.-Ortiz-
\(http%3A%2F%2Fallanalmosaortiz.blogspot.com%2F2016%2F11%2Fhinilawod-
isang-pagbabalik-tuklas-sa.html\)](https://allanalmosaortiz.wixsite.com/myportfolio/blog/author/Allan-a.-Ortiz-(http%3A%2F%2Fallanalmosaortiz.blogspot.com%2F2016%2F11%2Fhinilawod-isang-pagbabalik-tuklas-sa.html))*

Para sa mga katanungan o puna, sumulat o tumawag sa:

Department of Education - Bureau of Learning Resources (DepEd-BLR)

Ground Floor, Bonifacio Bldg., DepEd Complex
Meralco Avenue, Pasig City, Philippines 1600

Telefax: (632) 8634-1072; 8634-1054; 8631-4985

Email Address: blr.lrqad@deped.gov.ph * blr.lrpd@deped.gov.ph